

idem est in quovis justo, si aliquando pervernit ad statum in quo plenam remissionem peccatorum quoad culpas et pœnas consecutus est; nam, licet postea faciat opera poena- lia, pro se non satisfacit, nec pro alio, si illa nemini applicat, et tamen de se satisfactoria sunt. Ac denique, quando justus multiplicat contritionis actus super peccata jam remissa, quilibet illorum satisfactorius est de se pro culpa, et tamen nemo dicit actu pro illa satis- facere. Sunt ergo illa duo ita distincta, sicut causa manens in actu primo, quia passim non est capax novi effectus, etiamsi causa esset sufficiens ad introducendum illum, differt a causa in actu secundo operante, seu in gene- re suo habente effectum.

15. *Implicat satisfacere actu pro peccato, quod non actu remittatur.* — *Probatur implicatio primo et secundo.* — Supposita ergo dis- tinctione inter hæc duo, et quod hic loquimur de actu non solum de se satisfactorio, seu ha- biente valorem ad satisfaciendum, sed de actu satisfacente in actu, id est, qui sit vera causa remissionis debiti, et quod hoc intelligimus nomine satisfactionis, dico implicare contra- dictionem, quod contritio sit satisfactio pro culpa et offensa peccati, et quod virtute illius non remittatur peccatum. Nam vel ille actus est causa remissionis per modum pretii æqui- valentis, et sic virtute illius fit remissio, vel non est causa, et sic non est actualis satisfac- tio juxta declarationem datum. Unde similis repugnantia invenitur in hoc quod peccatum sit prius remissum quoad culpam, et quod contritio subsequens sit actualis satisfactio illius. Quod patet primo, quia, si remissio sim- pliciter præcessit ordine naturæ, ergo contritio nullo modo est causa illius; ergo non est satisfactio pro illa, quia non potest esse satis- factio, quin sit actu causa. Secundo, quia duobus modis potest intelligi satisfactionem excludere peccatum: vel per modum causæ formalis, quia solutio æqualis extinguit debi- tum; vel per modum efficientis moralis, quia satisfactio impetrat remissionem: neutro autem modo potest contritio subsequens actu excludere peccatum remissum, quia, si est remissum, jam est expulsum ex vi alterius formæ, nempe gratiæ habitualis; ergo jam non excluditur per contritionem. Et eadem ratione non impetrat talis contritio remissio- nem ejus, quia nec potest denuo fieri, neque impetrari potest quod jam est datum.

16. *Probatur tertio ab incommodo.* — *Pro- batur quarto ex communi sententia Doctorum.*

— Tertio, quia alias etiam secunda contritio eorumdem peccatorum, et posterior tempore remissione eorum, posset esse satisfactio pro illis quoad culpam, quia, si potest solvi quod est remissum, etiam poterit iterum solvi quod semel fuit solutum, quia non minus extinguitur debitum per remissionem, quam per so- lutionem. Et similiter sequitur eum, qui per attritionem cum sacramento pœnitentiae con- secutus est peccatorum remissionem, posse tempore subsequenti, pro eisdem peccatis quoad culpam et pœnam æternam satisfacere, quod est plane absurdum et contra communem sensum. Sequela probatur, quia, si satis- factio non obstat quod remissio præcessit, profecto parum refert quod præcessit tantum natura vel etiam tempore, quia ultra- que antecessio sufficit ut et remissio non fue- rit facta virtute talis actus, et ut satisfactio fieri dicatur pro eo quod jam non debetur; et in hoc versatur cardo difficultatis; quod vero antecessio sit major, vel minor, naturæ, vel temporis, nihil refert, neque auget diffi- cultatem. Quarto, argumentari possumus ex communi sententia Theologorum, dicentium posse nos satisfacere de condigno pro pœna temporali, et non pro æterna, non sane ob aliam causam, nisi quia pœna æterna supponit remissam, et in pœnam remissam non ca- dit satisfactio. Quam rationem satis insinuat Concilium Tridentinum, sess. 6, cap. 44; doc- cens enim pœnitentiam post baptismum, præter contritionem et confessionem, postula- re penitentia opera pia in satisfactionem, ad- dit: *Non quidem pro pœna æterna, quæ vel sacramento, vel sacramenti voto una cum cul- pa remittitur, sed pro pœna temporali, quæ, ut sacre litteræ docent, non tota semper, ut in baptismo fit, dimittitur, etc.* In quibus ver- bis solum pondero supponere Concilium, satis- factio pro pœna non dari, nisi circa pœnam non remissam, alioqui insufficientem differentiam constitueret inter pœnam tem- poralem et æternam; nec convenientem ratio- nem redderet, ob quam homo jam justificatus per pœnitentiam non possit satisfacere pro pœna æterna. Et simili modo non posset dari ratio ob quam non possit adultus, qui ante baptismum multa peccata commisit, pro illis satisfacere post baptismum receptum, et quoad culpam, et quoad pœnam æternam et temporalem. Nam, licet horum omnium remissionem obtinuerit sine satisfactione, nihilo minus pro illis omnibus poterit satisfacere.

17. *Probatur quinto, arguento ad homi-*

nem. — Unde possumus quinto ad hominem argumentari. Docet enim peccatorem non posse satisfacere pro toto debito peccati, quia, ut satisfaciat, necesse est ut prius illi remittatur aliquod debitum ex peccato contractum, nimurum, debitum carendi prævenienti auxilium per sanctam inspirationem et cogitationem. Nam, quia sine tali inspiratione non potest homo inchoare opus satisfactionis vel dilectionis, necesse est ut prius illud debitum remittatur, quam homo pro peccato satis- faciat. Et inde concludit non posse hominem pro illo primo debito satisfacere. Quæ illatio non potest in alio principio fundari, nisi in hoc quod pro debito gratis remisso non potest quis satisfacere. Nam si potest solvi quod est remissum, cur non poterit postea solvi il- lud primum debitum, etiamsi fuerit remis- sum? Vel si, ex eo quod remissio debiti, quoad parentiam excitantis gratiæ necessario supponitur facta ante satisfactionem, bene infertur non posse hominem satisfacere pro illo, cur ex eo quod remissio peccati quoad culpam supponitur facta ante contritionem satisfac- toriam, non recte infertur talem contritionem non posse esse satisfactionem pro pec- cato remisso?

18. *Ratio Vazquez.* — *Impugnatur.* — Hanc contradictionem sibi objecit idem auctor, et illam vitare studet hoc assignando discrimen, quod prima contritio vel conversio omnino necessario pendet ab auxilio gratiæ prævenientis et adjuvantis, et ideo ex natura sua supponit dimissum debitum ex peccato con- tractum quoad parentiam talis auxilii, ac proinde non potest ad illius satisfactionem ordinari. Contritio autem non ita necessario pendet ab habitu gratiæ; nam, licet ita sit (*inquit*) de facto, non est tamen hoc essentiale illi actui, sed posset procedere a solo auxilio, si Deus vellet; et ideo natura sua vim habet ut possit delere peccatum; et ideo etiam nunc non incongrue dicitur satisfactio pro illo. Sed non solvit nodum, tum quia, si satisfactio potest cadere in debitum remissum, parum refert quod illa remissio ex necessitate, vel ex voluntate Dei præcedat; tum etiam quia, licet habitus non sit necessarius simpliciter ad talem actum eliciendum (quamvis non desint qui hoc negent), nihilominus est necessarius ut connaturali modo fiat, et consequenter actus ille secundum se, et secundum connaturali modo productionis suæ supponit habitum; ergo hac etiam ratione non poterit esse satisfactio pro remissione debiti carendi

tali habitu; tum maxime quia, licet habitus gratiæ non sit necessarius ut actus contritio- nis sit, est necessarius ut sit formatus, secun- dum veram et communem sententiam supra probatam, ex principio in cap. 8 demonstrato, et in assertione sequenti etiam attingetur; et similiter remissio peccati connaturaliter supponitur, ut talis actus satisfactorius sit, ut paulo antea probavimus; ergo etiam hac ratione non potest contritio formatas esse actu- lis satisfactio. Denique, data etiam illa dif- ferentia, ex illa ad summum concluditur, con- tritionem de se esse satisfactoriam pro pec- cato, non tamen quod de facto satisfaciat, supposito quod non fit per auxilium, sed per gratiam, quam supponit cum remissione pec- cati.

19. *Probatur ultimo a paritate rationis.* — Ultimo, argumentor a simili de merito, nam homo nunc non meretur de condigno primam gratiam per suam contritionem, licet de se habeat sufficientem valorem ad illum meri- tum, solum quia contritio supponit prius na- tura gratiam, quod verum est, sive supponat illam ut sit, quia ab illa procedit, sive ut di- gna sit, quia per illam formatur; ergo ea- dem ratione non satisfacit homo condigne, seu ad æqualitatem pro culpa peccati per con- tritionem, quia eodem modo supponit illam. Antecedens est certum. Consequentiam probo, primo ex principiis ejusdem auctoris; nam, in dicta disput. 2, 3 part., cap. 6, n. 59, in fine, sic inquit: Si contritio præcederet infusio- nem gratiæ habitualis ex parte efficientis, non solum satisfaceret pro macula peccati con- digne, sed etiam condigne mereretur gratiæ habitualis infusionem. Et ideo, ad evitandum hoc inconveniens, dixit idem auctor, tum ibi, tum etiam in 1. 2, disput. 203, cap. ult., in fine, et disput. 211, cap. 3, infusionem ha- bitualis gratiæ esse simpliciter et omni modo priorem natura quam sit contritio, vel prima dilectio Dei super omnia, quia actus subse- quens non potest esse meritum gratiæ jam collatæ. Ergo, cum ex eodem principio se- quatur remissionem peccati esse simpliciter priorem contritione, pari modo sequitur ho- minem justificatum non posse per contritio- nem actu satisfacere pro peccato jam remisso. Probatur haec consequentia ex paritate ratio- nis, quæ multipliciter declarari ac demons- trari potest. Primo, quia satisfactio apud Deum revera est quoddam genus meriti, quia, sicut per opera bona meremur collationem alicujus boni, ita per satisfactionem meremur

remotionem alicujus mali, et ad significandum hoc ipsum, nimirum, meritum simpliciter dictum tendere ad boni acquisitionem, et satisfactionem ad mali remotionem, distinctæ et accommodatae sunt illæ voces, in reliquis vero servant proportionem; et, licet in una vel alia conditione operis aliqua intercedat differentia, est valde materialis ad rem de qua tractamus; ergo, sicut actus non potest esse condignum meritum beneficij jam accepti ab ipso et in ipso operante, ita etiam actus non potest esse satisfactio actualis pro malo culpe et poenæ æternæ, jam sublatu ab ipso operante per absolutam remissionem ejus. Vel aliter, ideo contritio procedens a gratia, vel ut ab illa formata, non potest esse meritum ejus, quia principium meriti non cadit sub idem meritum; ergo eadem ratione contritio procedens a gratia non potest esse satisfactio pro peccato remisso, quia principium satisfaciendi non potest esse effectus ejusdem satisfactionis. At, sicut gratia est principium merendi, ita est principium satisfaciendi, et consequenter ipsa etiam remissio peccati est suo modo principium morale satisfactionis, quatenus necessario supponi debet, ut persona sit apta ad satisfaciendum. Vel e contrario, si procedamus in sententia illius auctoris, quod contritio est per se, et quasi essentialiter formata, et forma sanctificans, et quod esset meritoria primæ gratiæ de condigno, et satisfactoria ad æqualitatem pro peccato, si a solo auxilio, et non ab habitu gratiæ procederet, cur, quæso, eo ipso quod nunc procedit ab habitu gratiæ simul excludente peccatum, impeditur ne sit meritum ejusdem gratiæ, et non impeditur ne sit satisfactio pro eodem peccato jam remisso? Vel cur dicitur esse satisfactio, solum quia est ex natura sua sanctificans, licet supponat effectum satisfactionis jam factum, et impeditur ne sit meritum, eo quod supponat beneficium gratiæ jam receptum? Non video certe quid possit responderi quod probabiliter satisfaciat, magisque hujus rationis vis ex solutionibus rationum oppositarum elucidabitur.

20. *Negatur prima objectio.* — Primo, dicebatur in debitis pecuniaris solutionem fieri solere post remissionem debiti. Sed hoc sicut simpliciter sine alia declaratione vel probatione asseritur, ita simpliciter negatur; nam, si debitum pecuniarium simpliciter et absolute remittatur, nec jam debetur solutio, nec potest amplius fieri, loquendo de propria solutione, quæ sit ex justitia, et sit cau-

sa remissionis debiti, qualis nomine satisfactionis intelligitur. Quia, eo ipso quod creditor absolutam facit remissionem, jam alter non est debitor ex justitia; ergo neque habet locum solutio. Poterit quidem ipse tantumdem creditori dare quantum debebat, tamen illa erit nova donatio, vel ad summum quædam recognitio beneficij ex gratitudine, non tamen erit vera solutio, nec ad illam donationem sequetur remissio debiti. Si autem non præcessit absoluta remissio debiti, sed sub conditione postea solvendi, illa revera non est remissio, sed dilatio solutionis, et ita ex illa nullum sumi potest in præsenti argumentum. Secundo, dicebatur eum qui contritionem exhibet, ex parte videri satisfecisse. At vero, licet hoc permittamus, quod nunc non concedimus, inde ad summum probatur actu esse de se satisfactorium, non vero actu esse satisfactionem, propter quam culpa remittatur, quæ duo satis distinximus. Sicut etiam qui exhibet contritionem, exhibet actu de se dignum gratia et justitia, maxime juxta sententiam oppositam, et nihilominus non sequitur, nec admittitur quod sic operans illam mereatur.

21. *Falsitas arguitur tertia.* — Tertio, ponderabatur Deum dare habitualem gratiam eo fine ut moveat arbitrium ad contritionem. Quod in se quidem falsum est, nam Deus congruam quidem vocationem homini dat, eo fine ut habeat contritionem, gratiam autem habitualem illi infundit, quia contritionem habet, quæ due habitudines oppositæ sunt, ut est communis doctrina ex Augustino et Hieronymo sumpta, ut in superioribus sæpe tetigimus, et latus in libro sequenti ostendam. Unde, etiam si illud admittatur, oppositum ex illo sequitur; nam, si Deus dat habitualem gratiam, eo fine ut hominem ad contritionem moveat, profecto non dat illi gratiam, quia contritionem habet. Sic enim Augustinus, et Hieronymus ex eo quod Paulus ad Ephes. 1 ait: *Prædestinavit nos ut essemus sancti*, inferunt non prædestinasse, quia futuri eramus sancti; ergo etiam non remittitur peccatum homini, quia contritionem habet, juxta illam sententiam, quia remittere peccatum nihil aliud est quam gratiam infundere; ergo nec remittit Deus homini peccatum, quia pro illo satisfecit, vel satisfacturus est, quia satisfactio non est nisi per contritionem; ergo, si Deus non remittit peccatum homini, quia contritionem habet, profecto non remittit quia satisfacit; ergo,

licet contritio quæ sequitur ex infusione gratiæ, sit a Deo intenta tanquam finis et effectus infusionis gratiæ, non tamen ut causa et ratio infundendi illam, et consequenter neque ut causa etiam remittendi peccatum, ac proinde neque ut actualis satisfactio pro peccato.

22. *Objectio ejusque solutio.* — Dices posse Deum per infusionem gratiæ ita intendere contritionem, ut nihilominus propter valorem, quem talis contritio habitura est ad satisfaciendum, remittat peccatum. Sed hoc repugnat imprimis doctrinæ Hieronymi et Augustini quam adduxi, quia illæ habitudines sunt repugnantes. Deinde sequitur ex hoc infundere Deum gratiam propter opus futurum prævisum sùb conditione tantum; nam prius quam velit Deus habitualem gratiam infundere, eo fine ut homo habeat contritionem, solum previdet sub conditione, quod, si illum sic moveat per gratiam, habebit contritionem. Ergo si vult dare gratiam et remissionem peccati propter valorem contritionis ad satisfaciendum, dat gratiam propter contritionem futuram sub conditione prævisam, et consequenter etiam poterit dare vocationem congruam ad opus bonum propter meritum talis operis, et ipsam primam gratiam habitualem infundet propter meritum de condigno futuræ contritionis formatæ, quæ sunt absurdæ. Et ratio est, quia meritum prævisum tantum sub conditione, simpliciter non est meritum, nec potest esse sufficiens ratio præmii, eademque ratio est de satisfactione. Ergo, illo antecedenti dato, quod Deus infundit gratiam ut homo habeat contritionem, eo ipso sequitur talem contritionem non posse esse satisfactionem actualem pro peccato jam remisso per talem gratiam. Nullo ergo modo potest contritio, ut procedens a gratia habituali, vel ut per illam formata, esse causa vel forma expellens actualiter et formaliter peccatum, nec per seipsam, nec per remissionem, quam per valorem satisfactorium, quem habet, suo modo mereatur. Superest ut de contritione præcise spectata, ut gratiam antecedit ordine naturæ, dicamus.

23. *Secunda assertio.* — *Actum contritionis vel dilectionis, quando antecedit habitum justificantis gratiæ, non esse satisfactorium de condigno pro peccato mortali, seu offensione divina.* — Dico secundo: contritio per se spectata, ut procedit ab auxilio, vel ut quocumque modo est prior natura gratia sanctificante, non est satisfactoria proculpa, seu injuria peccati mortalis ad æqualitatem. Hanc sententiam ex modernis Theologis cum exaggeratione docuit Medina, 3 p., quæst. 1, art. 2; eamdem tradit Vega, dicto lib. 15 in Trident., cap. 4, in fine; Soto, dicto lib. 3 de Natur. et grat., cap. 6, qui in hoc æquiparant satisfactionem cum merito, quod, sicut contritio antecedens gratiam, tanquam dispositio ad illam, non potest esse meritoria de condigno ipsius gratiæ, ita nec potest esse condigna satisfactio pro culpa. Eademque sine dubio est communis sententia antiquorum Theologorum, quam docent, vel disputantes de satisfactione Christi in 2, dist. 20, ubi Bonaventura, quæst. 3 et 4; Richardus, quæst. 4 et 5; Durandus, quæst. 2; Paludanus, quæst. 2, et alii ibi; vel tractando de poenitentia, in 4, distinct. 14, ubi Major., quæst. 2, ad 3 dubium; Gabriel, quæst. 4, a. 2, post 5 concl., et distinct. 16, q. 4, a. 1, notab. 2. Alii, in d. 15, Durand., q. 6, Almain., q. 1, a. 2; Capreolus, quæst. 4, art. 4, concl. 1, et in art. 3, in argumentis contra illam. Et consentiunt reliqui Thomistæ, Ferrar., 4 contra gent., cap. 54; Cajetanus, 3 p., quæst. 1, art. 2, et ibi alii moderni; et Medina, G. de Satisfact., quæst. 1. Et sine dubio fuit sententia D. Thomæ, dicta 3 part., q. 4, art. 2, ad 2, et quæst. 83, art. 3, ad 2; et in 4, distinct. 15, quæst. 4, art. 2. Eamdem sententiam docuit Scotus, in 4, distinct. 15, q. 1, § De secundo, cum sequentibus. Imo etiam Alens., Palud., et Richard., qui in contrarium allegantur, idem sentiunt, et omnes id sumperunt ex Anselmo, lib. 1 *Cur Deus homo*, cap. 20 et sequentibus.

24. *De contritione a gratia aliquo modo procedente Doctores loquuntur.* — Ut autem mens horum Doctorum intelligatur, suppono eos loqui de contritione, ut procedente ex divina gratia aliquo modo, nam cui contritioni negant satisfactionem æquivalentem, concedunt satisfactionem imperfectam, et ex acceptatione divina, et causalitatē aliquam, saltem dispositivam, aut impetratoriam, aut meritoriam de congruo respectu remissionis peccati, et ideo omnes loquuntur de contritione aliquo modo supernaturali ex gratia procedente, vel per illam elevata ad aliquem supernaturalem modum. Et, quamvis inter eos sit differentia in explicando modo quo ille primus actus, per quem remittitur peccatum, sit ex gratia, nihilominus omnes videntur in hoc convenire, quod ille actus, etiamsi sit ex aliqua gratia, dum non est informatus gratia sanctificante,

non potest esse satisfactorius de condigno pro offensa Deo per peccatum illata. Unde omnes qui videntur contritioni tribuere aliquam satisfactionem condignam, vel supponunt illam esse gratia formatam, vel ex illa hypothesi loquuntur.

25. Et ita expresse de gratia gratum faciente loquitur Richardus, in loco citato ex 1, distinct. 17; et Alens. ac Paludanus, in locis quae contra hanc assertionem citantur; et Ruard., dicto artic. 6, § *Sunt tamen*, circa finem, vers. *Tertia difficultas*. Nec in artic. 8, § *In hac fide*, aliquid de hoc punto scribit. Denique etiam Cajetanus, dicto artic. 2, § *Ad horum*, licet admittat satisfactionem aequalem, loquitur tamen supposita gratia, et charitate in satisfaciente. Et in eamdem sententiam trahit D. Thomam, dicitque solum differre ab aliis auctoribus, quod gratiam hanc, et charitatem consideravit ex parte Dei gratificantis, et ideo dixit non posse satisfacere, nisi ex acceptatione divina; alii vero, considerantes gratiam et charitatem ex parte hominis satisfacentis, ut cum illo concurrunt ad satisfactionem, dixerunt hominem posse satisfacere condigne. Unde cum in § *Ad alteram* dicit quod si homo ex propriis viribus posset talem actum exhibere Deo offeso, qualem nunc elicit per gratiam et charitatem, infinitas illius actus aequaliter infinitatem offensae, in illa hypothetica propositione loquitur de actu *tali*, non solum in substantia actus, sed etiam in dignitate et valore quem nunc habet ex gratia et charitate. Et eodem modo loquuntur Scotus, Durandus, et cæteri.

26. *Ratio prima conclusionis secundæ ex duplice incommodo.* — Probatur jam assertio, primo, quia alias peccatum vel non tolleretur per remissionem Dei, vel saltem non remitteretur gratis; neutrum autem dici potest; ergo. Sequela quoad priorem partem probatur, quia, quando debitum tollitur per integrum solutionem, nulla remissio ibi intervenit, sed ipsa solutio vi sua tollit debitum. Hoc autem falsum esse, et cap. præced. probatum est, et ex dicendis evidentius constabit. Altera pars dilemmatis probatur; tum ex priori, quia, si nulla subsequitur remissio ad contritionem, profecto nec gratuita remissio fiet, quia gratuita remissio aliqua remissio est, imo maxima quæ esse potest; tum etiam quia, licet demus remissionem ibi fieri, illa jam non potest esse gratuita, cum sit propter aequaliter satisfactionem. Nam qui solvit integre debitum, absolute ac simpliciter meretur re-

missionem talis debiti; non ergo gratis obtinet: nam quod ex proprio merito datur, non gratis datur. Falsitas autem consequens probatur ex illo ad Tit. 3: *Non ex operibus justitiae, etc.*; et ad Rom. 3: *Justificati gratis per gratiam ipsius*: idem cap. 9 et 41. Quæ verba exponens Concilium Tridentinum, sess. 6, cap. 8, ait: *Gratis justificari ideo dicuntur, quia nihil eorum quæ justificationem præcedunt, sive fides, sive opera, ipsam justificatiois gratiam promeretur.* Non est autem dubium quin sub gratia justificationis remissio peccatorum, quoad culpam et divinam offensam, comprehendat, quia hæc remissio est de intrinseca ratione justificationis, prout illam definierat, et in prioribus capitibus declaraverat. Dices, non dicere Concilium justificari hominem gratis, quia non satisfacit, sed quia non meretur justificationem. Sed in idem redit, si satisfactio ponatur aequalis, et de justitia; tum quia satisfactio apud Deum est quoddam genus meriti, ut jam declaravi; tum etiam quia adverbium *gratis* omne motum justitiae excludit. Nam quocumque modo remissio peccati ex justitiae titulo detur, non datur gratis; non est autem minor ratio justitiae, in condigna satisfactione quam in condigno merito.

27. *Responsio Vazquez ad hanc rationem.* — Ad hanc rationem virtute respondet Vazquez, partim in dicta disput. 2 tertiarie partis, partim in disput. 204, 1. 2. Nam in priori loco cum communis sententia in modo loquendi convenient, negatque posse peccatorem aequaliter satisfacere pro peccato suo, et ita evitare potest prius inconveniens in prima parte dilemmatis positum. Explicando autem in cap. 5 veram (ut ipse vocat) rationem hujus dogmatis, totam in hoc ponit, quod propter peccatum meretur homo privari sancta cogitatione, juxta doctrinam quam ibi affert ex Coelestino papa, Prospero, Fulgentio et Bernardo; non potest autem homo resurgere a peccato, nisi præcedat sancta cogitatio, et ideo non potest satisfacere ad aequalitatem pro peccato. Probatur hæc ultima illatio, quia non potest homo compensare omnem partem debiti, sed necesse est ut præcedat remissio cuiusdam partis debiti, quæ fit, cum homini datur sancta cogitatio, cuius parentiam per peccatum meruerat. Unde, licet post talem cogitationem homo ad aequalitatem satisficiat pro reliqua parte debiti nondum remissa, nihilominus absolute non satisfacit ad aequaliter satisfactionem. Nam qui solvit integre

28. *In forma applicatur responsio ad primum inconveniens. — Deinde ad secundum.* — Juxta quam rationem, ad primum inconveniens neganda est sequela, quia, licet homo per contritionem satisfaciat ad aequalitatem pro culpa nondum ablata per solam cogitationem sanctam, nihilominus tollitur culpa per veram Dei remissionem, quia incipit Deus remittere peccati debitum, dando auxilium necessarium, et condonando debitum quo peccator dignus erat illo privari, ut inde ad consequendam integrum remissionem debiti postea cooperetur. Quocirca totam inæqualitatem satisfactionis ponit in hoc, quod non pro toto debito peccati satisfecimus; tamen, supposita remissione quæ fit per collationem auxili, pro reliquo debito fatetur hominem ad aequalitatem satisfacere. Atque ita plane concedit quod, si homo suis viribus sine auxilio gratiæ posset facere eumdem actum contritionis, quem nunc facit per gratiæ auxilium, perfecte satisfaceret pro peccato, quia, licet esset ex acceptis (vires enim naturales etiam sunt a Deo receptæ), non tamen esset per aliquam ipsius debiti remissionem. Unde etiam patet responsio ad secundum inconveniens; nam remissio peccati simpliciter est gratis, quia initium ejus a gratuita remissione incipit, et ratione illius primæ gratuitæ remissionis, tota remissio, quæ postea fit, est gratuita. Et ideo etiam justificatio non est ex operibus, quæ Paulus ab illa excludit, quia per opera non intelligit ea quæ fiunt ex auxilio gratiæ, sed quæ fiunt per naturæ vires, ut idem auctor late prosequitur 1. 2, disput. 203, cap. 7.

29. *Neutra solutio placet.* — Hæc vero responsio nobis non satisfacit. Primo quidem, quia est contra Theologos citatos, quod ille auctor non negat, refellendo potius rationes in quibus fundant inæqualitatem satisfactionis, aliamque inducendo ab eorum mente diversam. Nam, ut notavi, loquuntur aperte de pœnitentia, vel contritione facta ex aliquo auxilio gratiæ, et illam negant esse posse satisfactionem aequalem pro peccato, seclusa nova gratia sanctificante, et acceptatione divina, cuius contrarium præfatus auctor affirmit; quid ergo profitetur se defendere communem sententiam, quam improbat re ipsa? Secundo, immerito indistincte loquitur illa responsio de remissione debiti, quoad parentiam auxili, et remissione peccati quoad culpam, atque injuriam, ut ita censeatur inconveniens vitari, quod revera non vitatur.

30. *Non evitatur primum inconveniens.* — Atque ita per illam considerationem non vitatur inconvenientia illata respectu remissionis peccati quoad culpam, de qua illa procedunt. Nam, licet Deus incipiat remittendo in nobis aliquam pœnam, quam ex peccato contraximus, illa non est remissio peccati quoad culpam, nec integra, nec partialis; ergo si, facta remissione illius particularis pœnam,